

"Фотографиите од настаните на просторот на мегалитската опсерваторија Кокино немаат само документарен карактер. Тие имаат нешто лично, својствено на авторот Љупчо Илиевски, што се обидува да му го пренесе на секој набљудувач на неговите дела", вели Ѓоре Цевев.

Мегалитската опсерваторија Кокино треба да се гледа како целина и со единствена намена како свето место и место за комуникација на човекот со Космосот и со боговите.

Пишува:
Милева ЛАЗОВА

Во Мултимедијалниот центар "Мала станица" беше отворена изложба на фотографии "Кокино - Мистичен шепот низ вечноста" од Љупчо Илиевски, професионален камерман-снимател. Со фотографија се занимава од 1980 година, член е на фотоклубовите во земјава, а досега самостојно се претставувал и учествувал на повеќе од 25 групни изложби. Добитник е на награди и на признанија. Илиевски е автор на поштенските марки на тема "Теракотни икони" и "Кокино".

"Изградбата и организацијата на просторот на светилиштата на планинските врвови ја одразуваат космологијата на човековата заедница во дадениот историски период.

Наједноставен начин за разбирање на текот на времето и негово мерење е континуираното следење на периодичноста во движењето и изгледот на месечината. Мегалитската опсерваторија Кокино е прекрасен пример на посебно организиран простор на планински врв во насока на следење и мерење на времето. На едноставен начин, со изработка на отвори во карпите на источниот хоризонт, се маркирале местата на изгревање на полната месечина. Со посветена и долготрајна работа, древните набљудувачи на небото го осознале циклусот од 19 години во привидното движење на месечината и биле во состојба да изработуваат, за тоа време, многу прецизен лунарен календар.

Периодичноста во обновувањето на

Космосот има своја улога и во хиерархиската поставеност на земјоделската заедница од тоа време. Владетелот (кралот) се смета за претставник на боговите, кој со своето постоење и енергија го гарантира богатиот род на земјоделски култури. Со завршувањето на жетвата завршува и годишниот циклус на растенијата, а со тоа се губи и енергетскиот потенцијал на владетелот. Затоа е потребно редовно годишно обновување на неговата енергија на денот кога завршува жетвата, преку изведбата на ритуалното соединување на кралот со богот Сонце. Овој ритуал го потврди археоастрономската анализа на древната опсерваторија, преку

дефинирање на ритуалниот маркер, патот на сончевата светлина и осветлувањето само на еден од камените престоли на кој седел кралот во ритуалниот ден. Затоа, просторот на мегалитската опсерваторија Кокино истовремено е светилиште и древна опсерваторија. Така би рекол современиот посетител на локалитетот", запишал во каталогот Ѓоре Цевев, кој долги години своите проучувања ги насочува токму на опсерваторијата Кокино.

Понатаму тој објаснува дека во бронзено време не постоела поделба на научен и на религиозен поглед на светот, туку луѓето живееле во единство со природата, исправени пред своите бо-

појавување на небесните тела и борбата на светлината и на темнината можат да се зачуваат не само во сопствената меморија, туку и во трајна форма преку изработка на фотографии од овие настани. Притоа не е доволно само да се располага со добра техничка опрема и желба за документирање на настанот. Потребно е нешто повеќе, нешто што му е својствено на уметникот, кој многу посилно и посоодветно се поврзува со Космосот. На овој начин тој се приближува до светот и до свеста на древните жители на овие простори, и се обидува преку доловениот момент да ги пренесе тие археослики до свеста на современиот човек. Затоа фотографиите од настаните на просторот на

"МИСТИЧЕН ШЕПОТ НИЗ ВЕЧНОСТА"

гови. Затоа мегалитската опсерваторија Кокино треба да се гледа како целина и со единствена намена како свето место и место за комуникација на човекот со Космосот и со боговите.

"Скриените чувства и архетипски слики - вели Ценев - особено се појавуваат во темните тивки свездени ноќи, кога човек ќе се најде на врвот на планината на просторот на древната опсерваторија и светилиште. Изгревањата на полната месечина или сон-

цето внесуваат дополнителна драматика и свесност на епската борба меѓу темнината и светлината, меѓу доброто и злото, хаосот и Космосот. Тоа се моменти кога современиот посетител се идентификува со древните набљудувачи на небото од бронзеното време и барем за момент станува свесен за исконските мотиви на луѓето од тоа време во каменот да изградат толку голем и значаен локалитет.

Денес тие драматични моменти на

мегалитската опсерваторија Кокино немаат само документарен карактер. Тие имаат нешто лично, својствено на авторот Љупчо Илиевски, што се обидува да му го пренесе на секој набљудувач на неговите дела".

За Кокино и за фотографиите на Љупчо Илиевски збор-два напиша и Ана Димишкова:

"Кокино, древната мегалитска опсерваторија од Македонија, е една од неколкуте сцени на лицето на Земјата, кои величието на природата и страста на човечкиот дух внимателно ги подготвиле за оваа неповторлива претстава. Едно од небесните очи низ кои до нас допираат глетките од пред илјадници години, ја носи во себе девственоста на светот, обвиткан единствено во боите на создавањето. Но, можат ли некако да се задржат, да се зачуваат тие глетки, отпечатоци на времето на драгоцената сегашност, која веќе следниот момент ќе се стркала во бездната на заборавањето?"

Можат, единствено преку ракописот на светлината. Низ тајните на фотографијата, таа деликатна вештина на пишување со помош на светлината, која умее да го освои моментот и виденото, и да го испрати понатаму, да го сподели со другите, туѓите погледи, дури и со оние кои сè уште не постојат. Така, глетките од Кокино, сликите на небото кое нè потсетува на родноста на нашата душа со неговата широчина, ја напуштаат врзаноста за моментот во кој настанале и се упатуваат кон друга димензија; димензија во која времето се протега долж една недогледна вертикала, а ние непогрешливо знаеме дека засекогаш им припаѓаеме на височините...".

Кокино е праисториска мегалитска опсерваторија, која по стандардите на НАСА е вброена меѓу првите пет во светот. На почетокот од февруари истекува рокот за пријавување на Кокино во списокот на заштитени светски богатства на УНЕСКО за оваа година.

"Мислам дека Македонија треба да го чува ова митско место, ова место каде таа светлина се скаменила и мислам дека мораме да го лансираме во светот затоа што имаме премногу вредности, а остануваат во локални рамки. Се однесуваме крајно неодговорно и нештедливо кон нашите најкрупни вредности", изјави Андоновски.

Пишува:
Милева ЛАЗОВА

ПРАИСТОРИСКА МЕГАЛИТСКА ОПСЕРВАТОРИЈА КОКИНО

гитите органи и тела предвидено е во неа да функционираат и Клуб на донатори и Клуб на пријатели на "Кокино".

Според Јовица Станковски, Фондацијата се формира со цел поголема афирмација на локалитетот Кокино, кој веќе е познат во светски рамки. Предвидуваат една широка лепеза од активности во кои ќе бидат вклучени не само културни настани, како перформанси кои таму ќе се изведуваат, сликарски и драмски настани, туку ќе бидат вклучени и такви активности,

сателот Венко Андоновски.

"Камењата во Кокино за мене се исклучителна симболика затоа што не постои друг начин да се открие устието на светлината, освен со помош на каменот кој во себе ја крие својата спротивност т.е. светлината. Македонија треба да го чува ова митско место и мислам дека мора да го промовираме во светот, затоа што имаме премногу вредности, а остануваат затворени во локални рамки. Се однесуваме крајно неодговорно и нештедливо кон нашите

"МАКЕДОНИЈА ТРЕБА ДА ГО ЧУВА ОВА МИТСКО МЕСТО"

Во НУБ "Св. Климент Охридски" во Скопје беше формирана Фондација за културниот предел Кокино, која е регистрирана како непрофитна организација и основана на неопределен период со дејствување на територијата на Македонија. Фондацијата ќе работи на прибирање на парични средства и на друг вид материјални вредности за поддршка на програми и проекти за културниот предел, на ширење на сознанијата за вредностите за неговото значење и улога, на развивање на активности за остварување и задоволување на индивидуалните и заедничките културни, воспитно-образовни, научни, рекреативни, туристички и слични интереси во врска со заштитата, чувањето, одржувањето, уредувањето, означувањето, презентацијата, популаризацијата и користењето на заштитеното подрачје.

Освен археологот Јовица Станковски, кој е и претседател на оформениот Управен одбор, основачи на Фондацијата со седиште во центарот на Скопје се и: Билјана Станковска, Невенка Перица, Јован Ристов, Татјана Ѓуровска, Петар Петренко и Сашо Ѓуровски. Меѓу дру-

како што е, обука на локалното население за значењето на Кокино, за производство на одреден вид храна, обука на туристички водичи.

"Дојдовме до степен на популаризација на локалитетот Кокино, каде веќе не е доволна грижата на државата и на

најкрупни вредности", кажа писателот Венко Андоновски, за време на основачкото собрание на Фондацијата за заштита и популаризација на културниот предел Кокино.

Андоновски додаде дека за него Кокино не е само еден вид културно

Првиот проект на Фондацијата, кој неодамна почна, е снимањето на документарно-научно фантастичниот филм на тема Кокино. Снимањето ќе трае една година, а главната приказна ќе им биде посветена на светските научници, кои наесен треба да дојдат во Македонија за да ја потврдат тезата на НАСА дека Кокино е една од најстарите опсерватории во светот. Тоа е научниот дел од филмот, додека неговата уметничка и покреативна страна ќе бидат ритуалите, времето и Кокино како македонска цивилизација.

надлежните институции, како што се, Министерството за култура, Националниот конзерваторски центар, Општината Старо Нагоричане и други државни институции, туку е потребна и поширока грижа, со цел негова афирмација", додаде тој.

На основачкото собрание на Фондацијата воведна реч за мојта и за предизвиците на Кокино имаше пи-

наследство, туку е и митско место. Тој посочи дека 1800 години пред Христа има мегалитска опсерваторија на тоа место, што укажува на постоење на човечки суштества кои точно знаеле што прават, затоа што секогаш проучувањето на небото е знак на висока интелигенција и на тоа дека тука постоеле цивилизации кои знаеле да го мерат времето.